

Mgr. Karin Plincnerová

**Současné přístupy ke vzdělávání v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události
ve vybraných zemích Evropské unie**

Anotace

Příspěvek se věnuje tématu nastavení vzdělávacích systémů zemí, sousedících s Českou republikou a Maďarska. Ve všech případech je kladen důraz na aspekt vzdělávání v oblasti, označitelné za civilní ochranu, od nejnižšího věku studentů až případně po vysoké školy.

Klíčová slova

Vzdělávací systémy, civilní ochrana, příprava veřejnosti na mimořádné události.

Summary

The paper deals with the theme setting educational systems of the countries bordering the Czech Republic – and, additionally, in Hungary. In all cases, the emphasis is given to the aspect of education, that can be described as civil protection, from the minimum age pupils, to universities.

Keywords

Educational systems, civil protection, public preparedness on emergency situations.

Současné přístupy ke vzdělávání v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události ve vybraných zemích Evropské unie

Spolková republika Německo

Školský systém: Povinná školní docházka

Popsat školský systém Německa způsobem, který by umožnil srovnání se systémem České republiky je téměř nemožné. A to zejména z toho důvodu, že vzdělávání ve spolkové republice je řízeno jednotlivými spolkovými vládami, podmínkami škol a učebními osnovami, které se mnohdy v jednotlivých zemích liší. V Německu existuje velká řada škol různých typů a vzdělávacích úrovní. Spolková vláda pouze reguluje a koordinuje profesní přípravu, vědecký výzkum a podporuje rozvoj vysokých škol. Vytváří tedy jakýsi společný vzdělávací rámec.¹

Aby byla zajištěna kontinuita vzdělávacích programů, a stupňů mají všechny spolkové země stanovenou povinnou školní docházku, která začíná šestým rokem dítěte a trvá devět až deset let. Na ni navazuje tříletá částečná docházka pro učně. Dále je studentům umožněno studovat ještě jeden rok školy, jehož absolvováním se zakončuje úplné střední vzdělání. Spolková republika Německo, stejně jako Republika Rakousko, kopírují systém stanovený ISCED² a rozlišují jednotlivé stupně vzdělání.

Předškolní výchova

Mateřské školy v Německu nejsou součástí školského systému. Mohou je navštěvovat děti od tří do šesti let a jejich základním posláním je péče o děti. Zřizovatelem bývá velmi často církev nebo město.

Základní vzdělání

Primární stupeň je tvořen základní školou (Grundschule), která trvá čtyři roky. V deseti letech se dítě musí rozhodnout, který obor či školu bude studovat dále. Výjimkou je spolková země Braniborsko (Brandenburg) a Berlin, kde existuje šestiletá základní škola. Pátý a šestý ročník jsou tzv. orientační. Tyto stupně jsou buď nezávislé na formě školy, nebo jsou vázány na školy nižšího sekundárního stupně.

Nižší sekundární vzdělání je poskytováno ve třech druzích škol. Hlavní škola (Hauptschule) poskytuje v pěti až šesti letech všeobecné vzdělání a po jejich ukončení je možné pokračovat v dalším vzdělávání. Tento typ školy je určen především pro méně nadané děti a v současnosti tyto školy navštěvují převážně děti imigrantů, které nemají dobrou znalost němčiny.³

¹ Národní informační centrum pro mládež. Německý vzdělávací systém. <<http://www.icm.cz/nemecky-vzdelavaci-system>>.

² ISCED je mezinárodní standardní klasifikací vzdělání, kterou již v roce 1976 vypracovala UNESCO jako nástroj pro shromažďování, třídění a zpracování statistických dat informací o vzdělání.

³ Národní informační centrum pro mládež. Německý vzdělávací systém. <<http://www.icm.cz/nemecky-vzdelavaci-system>>.

Reálná škola (Realschule) je šestiletou školou a její absolvování je předpokladem pro další studium na všeobecných i odborných gymnáziích a středních školách.

V některých zemích jsou integrované školy (Gesamtschule), v Sasku existuje desetiletá Mittelschule⁴, v Durynsku Sekundarschule aj.⁵

Střední vzdělání

Jediným typem školy, která poskytuje jak nižší, tak vyšší sekundární vzdělání je gymnázium (Gymnasium). Studium na této škole trvá devět let, zahrnuje obvykle pátý až třináctý ročník a je zakončeno závěrečnou zkouškou maturitou (Abitur). Tento druh zkoušky a zejména její výsledek je předpokladem pro studium na vysokých školách. Skládá se ze čtyř předmětů, na které se studenti připravují poslední tři roky. Dva z předmětů jsou na základní (Grund) a dva na pokročilé (Leistung) úrovni.

Vyšší sekundární vzdělání ve spolkové zemi umožňuje více než 15 druhů a typů škol všeobecných (Gesamtschule), odborných i učňovských.

Vysokoškolské vzdělání

V Německu je po složení maturity možné studovat různé typy škol a to jak univerzitní, tak neuniverzitní, státní i soukromé. V Německu existují i tzv. vyšší odborné školy (Fachhochschulen), které na rozdíl od škol se stejným názvem v České republice, poskytují plnohodnotné terciální vzdělávání zakončené závěrečnou zkouškou a obdržetím akademického titulu. První stupeň vysokoškolského studia (Grundstudium – základní) trvá minimálně dva roky, je ukončován závěrečnou zkouškou a student získává Vordiplom. Při magisterském studiu se skládá tzv. Zwischenprüfung (postupová zkouška). Druhý stupeň (Hauptstudium – hlavní) je možné absolvovat během dvou až čtyř let a na závěr je udělen v technických a ekonomických oborech a v sociálních vědách Diplom, v humanitních oborech se uděluje akademický titul Magister Artium. Třetím stupněm (doktorský/doktorandský) je tzv. Aufbaustudium (nástavbové) v délce dvou let. Na závěr je studentům udělen titul Doktor.

Civilní ochrana obyvatelstva

Podle Základního zákona (Grundgesetz) Spolkové republiky Německo je ochrana obyvatel před mimořádnými událostmi (Bevölkerungsschutz) záležitostí spolkových zemí. Pouze v případě ozbrojeného konfliktu se civilní ochrana stává civilní obranou (Zivilverteidigung) a odpovědnost za řešení situace přebírá spolková vláda. Znamená to, že v případě mimořádné události se každá země řídí svým zákonem o ochraně při katastrofách, ochraně před požáry a poskytování zdravotnické pomoci. Za ochranu obyvatel (Zivilschutz) jsou odpovědné místní úřady ve velkých městech a krajské správní úřady.⁶

⁴ Schule und Ausbildung. <<http://www.sachsen-macht-schule.de/schule/164.htm>>.

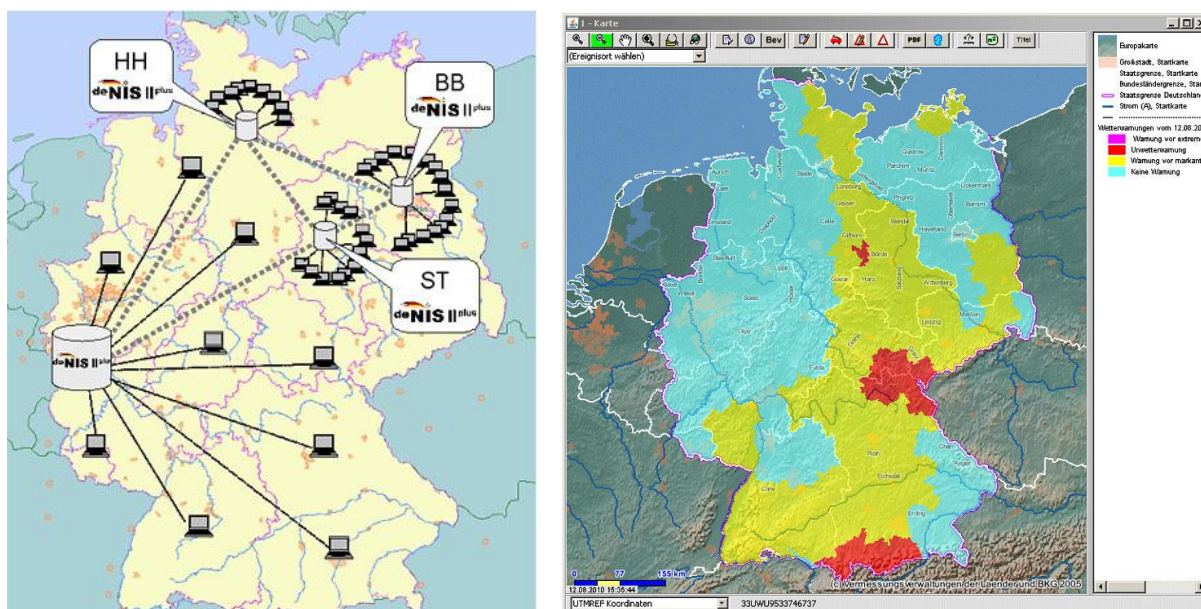
⁵ Národní informační centrum pro mládež. Německý vzdělávací systém. <<http://www.icm.cz/nemecky-vzdelavaci-system>>.

⁶ NOVÝ, Petr. Help in Danger. Krizové řízení v jiných zemích. <http://www.hid.cz/clanky/krizove_rizeni_jinde.html>.

V případě mimořádné události přesahující hranice spolkové země je koordinačním orgánem Spolkový úřad pro ochranu obyvatelstva a pomoc při katastrofách (Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe)⁷, který zároveň zajišťuje kontinuitu nouzových plánů a ostatních aktivit v této oblasti. Civilní ochrana obyvatelstva zahrnuje nejen samotnou civilní ochranu, ochranu před katastrofami, ale i pomoc při katastrofách včetně zabezpečení potřebnými věcnými prostředky, a v podstatě koresponduje s obsahem nouzového plánování Severoatlantické aliance. Mezi základní úkoly civilní ochrany se řadí sebeochrana, systém varování před nastalou mimořádnou událostí, ochrana životů, zdraví, majetku a kulturních hodnot. Velký důraz se klade, stejně jako v okolních státech, na sebeochranu.

Orgány civilní ochrany obyvatelstva

Jako ústřední orgán působící v civilní ochraně obyvatelstva je možné označit již zmíněný Spolkový úřad pro ochranu obyvatelstva a pomoc při katastrofách, který je složkou Spolkového ministerstva vnitra.

Spolkový úřad je zřizovatelem a provozovatelem Společné ohlašovací a vysílací centrály státu a zemí (Gemeinsame melde und Lagezentrum von Bund und Ländern)⁸, který spolu s Informačním systémem pro nouzová opatření (deutsche Notfallvorsorge Informatiosystem – deNIS II plus⁹) zajišťuje v případě rozsáhlých katastrof funkci monitorovacího, vyhodnocovacího, informačního a spojovacího střediska. Systém deNIS II. jako systém podporující systémy varování se využívá satelitního systému (Satellitengestützte

⁷ Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe. <<http://www.bbk.bund.de/>>.

⁸ Gemeinsame melde und Lagezentrum von Bund und Ländern. <http://www.bbk.bund.de/nn_402294/DE/02_Themen/05_Krisenmanagement/03_GMLZ/GMLZ_node.html_nnn=true>.

⁹ Das deNIS II plus -Netzwerk vergrößert sich kontinuierlich, Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe, 19. XII. 2008. <http://www.bbk.bund.de/SharedDocs/Kurzmeldungen/BBK/DE/2008/19121430_deNIS-Netzwerk.html>.

deNIS unterstützt die Lageerfassung und Lagebewertung beim Hochwasser an der Neiße, Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe, 25. VIII. 2010.

<http://www.bbk.bund.de/SharedDocs/Bilder/BBK/DE/Bilder_deNIS/deNIS-Lagekarte_01.jpg?__blob=poster&v=2>.

Warnsystem)¹⁰, který v případě mimořádné události vysílá varovné signály. V roce 2006 však nedisponoval pokrytím po celém území.¹¹ Tak jako ve všech zemích střední Evropy tvoří hasiči základní zásahovou složku v případě vzniku mimořádné události. Jsou považováni za prvoplánový prostředek nasazení, který kromě boje s požáry a záchrany občanů, částečně poskytuje rychlou zdravotní pomoc a transport pacientů. Každá obec je ze zákona povinna zřídit a vybavit na své náklady protipožární jednotku, která bude schopna zasahovat v místě. Zákon také umožňuje obcím uplatnění práva povinné služby u hasičů.

Další institucí plnící funkci „celostátního druhoplánového prostředku“¹² je Technická pomocná služba (THW).¹³ Jejími hlavními úkoly jsou poskytování technické pomoci při katastrofách, nouzových situacích a mimořádných událostech velkého rozsahu, pomoc v zahraničí při humanitárních akcích spolkové vlády a činnosti v rámci opatření civilní ochrany. Technická pomocná služba mimo jiné disponuje jednotkami rychlého nasazení pro vyprošťování, záchranu a zásobování vodou v cizině. THW se podílí i na vytváření mezinárodních systémů poskytování pomoci v nouzi a rozvoji mezinárodních standardů ochrany obyvatelstva v rámci International Search and Rescue Advisory Group.

**Technisches
Hilfswerk**

Arbeiter-Samariter-Bund

V oblasti civilní ochrany obyvatelstva se aktivně podílí nevládní organizace Pracovní samaritánský svaz (Arbeiter-Samariter-Bund)¹⁴. Jeho činnost spočívá především v poskytování první pomoci, v péči o seniory a hendikepované občany a v osvětě. Pracovní samaritánský svaz realizuje projekty v rámci humanitární pomoci jak na území Německa, tak v zahraničí a pro tyto mise vzdělává své pracovníky jak v oblasti civilní ochrany, tak v oblastech odborných.¹⁵

Dalšími nevládními organizacemi působícími v této oblasti je Německý Červený kříž (Deutsches Rotes Kreuz)¹⁶, Johanitánská úrazová pomoc (Johanner Unfall Hilfe)¹⁷, Maltéžská pomocná služba (Malteser-Hilfsdienst – MHD)¹⁸ a Německá společnost pro záchranu života (Deutsche Lebensrettungsgesellschaft).¹⁹

¹⁰ Bundesministerium des Innern, <http://www.bmi.bund.de/shareddocs/standardartikel/de/themen/sicherheit/katastrophenschutz/Sat_Komm_System.html?nn=106192>.

¹¹ Institut ochrany obyvatelstva, Lázně Bohdaneč, Monitor zahraničního odborného tisku č. 1/2006, s. 13.

¹² LINHART, Petr; ŠILHÁNEK, Bohumil; Ochrana obyvatelstva ve vybraných Evropských zemích, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, Praha 2009, ISBN 978-80-86640-63-1, s. 69, 70.

¹³ KRULÍK, Oldřich, Technisches Hilfswerk: Fungující inspirace od sousedů; in: 112, 11/2007, s. 30-31. Bundesanstalt Technisches Hilfswerk <<http://www.thw.de>>.

¹⁴ Arbeiter-Samariter-Bund. <<http://www.asb.de>>.

¹⁵ Pracovní samaritánský svaz realizuje odborné semináře, jak pro své zaměstnance, tak pro zájemce ze široké veřejnosti, v oblastech profesního, osobnostního rozvoje a manažerských dovedností v sociální sféře.

¹⁶ Deutsches Rotes Kreuz. <<http://www.drk.de/>>.

¹⁷ Johanner Unfall Hilfe. <<http://www.johanniter.de/>>.

¹⁸ Malteser in Deutschland. Dostupný na www.malteser.de/.

¹⁹ Deutsche Lebensrettungsgesellschaft. <<http://www.dlrg.de/>>.

Jako ve všech zemích Německý Červený kříž plní úkoly civilní ochrany obyvatel v teoretické i praktické rovině, disponuje pátrací službou po pohřešovaných osobách a propaguje mezinárodní humanitární právo. Dobrovolníci Červeného kříže pracují v záchranné službě, ve zdravotnictví a v sociální oblasti.²⁰

Německá společnost pro záchranu života je jednou z největších organizací specializující se na vodní záchranářství. Mezi její hlavní úkoly patří záchrana osob, zvířat a majetku před vodním živlem, práce pod vodou a spolupráce s ostatními zásahovými složkami. Samozřejmou činností společnosti je vysílání plavčků k velkým vodním rekreačním plochám a střediskům, ale i k bazénům, vyhledávání pohřešovaných dětí u vody a podobně.

Příslušníci Maltéžské pomocné služby a dobrovolníci Johanitánské úrazové pomoci pracují především v sanitní a pečovatelské službě. Zabývají se osvětou v oblasti poskytování první pomoci a v sociálních službách. Johanitánská úrazová pomoc zajišťuje mimo jiné rychlou záchrannou službu a transport pacientů sanitkami a letecky. Disponuje rychlými zásahovými jednotkami, do kterých jsou začleněni i externí odborníci využitelní pro specifické krizové situace.

Koncepce preventivně výchovné činnosti: Strategie ochrany obyvatelstva

Dokumentem, který lze označit strategií ochrany obyvatelstva a který definuje bezpečnostní situaci a bezpečnostní politiku Spolkové republiky, je Bílá kniha o bezpečnostní politice Německa a budoucnosti armády. Dalším dokumentem je Nová strategie ochrany obyvatelstva v Německu²¹, jejímž podkladem je analýza bezpečnostních rizik s názvem Přezkoušení ochrany před katastrofami. Tato analýza podrobně zkoumá problematiku ohrožení nevojenského charakteru včetně dopadů na civilní složku státu. Jako největší hrozbu stanovuje jevy spojené s nelegální migrací a terorismem. Na základě Nové strategie ochrany obyvatelstva v Německu mají být odstraněny nedostatky v technickém vybavení speciálních složek, především dekontaminačních jednotek. Dovybavením zasahujících složek byl pověřen Zásobovací úřad Spolkového ministerstva vnitra. Nová strategie počítá s větší spoluprací s občany. Zejména prostřednictvím všudypřítomných informací o možných rizicích chce spolková vláda docílit požadované informovanosti občanů a zvýšení jejich schopnosti sebeochrany a akceschopnosti.

Civilní ochrana ve školách

Již několik let je na univerzitě v Bonnu akreditován studijní program Prevence a management katastrof (Masterstudiengang Katastrophenvorsorge – Katastrophenmanagement)²², který probíhá v rámci jednoletého nebo dvouletého studia. Jeho cílem je vybavit studenty, kteří pochází ve valné většině z řad úředníků veřejné správy, záchranářů a zájemců ze

²⁰ Úkoly Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce vychází z Ženevských úmluv a Statutu Mezinárodního hnutí Červeného kříže. První Mezinárodní konference Červeného kříže proběhla již v roce 1867 v Paříži.

²¹ LINHART, Petr. Ochrana obyvatelstva v Německu; in: 112, 4/2003.

²² Katastrophenvorsorge und katastrophenmanagement. <<http://www.kavoma.de/studiengang.html>>.

soukromého sektoru, potřebnými znalostmi a kompetencemi pro správné zhodnocení přijatých hlášení a pokynů v případě řešení mimořádné události²³.

Další institucí poskytující odborné vzdělání je Akademie pro krizový management, nouzové plánování a civilní ochranu (AKNZ BBK)²⁴. Jedná se o Akademii Spolkového úřadu pro ochranu obyvatelstva a pomoc při katastrofách s ambicí stát se centrální institucí odborné přípravy v oblasti spolkové civilní ochrany obyvatelstva. Studijní program je zaměřen na otázky civilních bezpečnostních opatření a posílení schopnosti rozhodování na všech úrovních státní správy. Jedním z cílů Akademie bylo vytvoření virtuální akademie ochrany obyvatelstva, která by prostředím internetu využila pro harmonizaci evropského vzdělávacího systému v oblasti ochrany obyvatelstva, pro optimalizaci výuky při dálkovém studiu, realizaci učebních plánů Evropské Unie s modulární strukturou a pro vybudování základny jednotné sítě výměny informací, sjednocení úkolů a jejich řešení pro různé skupiny v různých oblastech.²⁵

Akademie AKNZ BBK pořádá semináře a speciální kurzy pro představitele mezinárodních institucí včetně zaměstnanců velvyslanectví v oblasti krizového managementu. Tím vytváří prostor pro výměnu mezinárodních zkušeností a (svým způsobem) zajišťuje připravenost té skupiny lidí, která se dlouhodobě na území spolkových republik zdržuje, mohla by být ohrožena mimořádnou událostí a s největší pravděpodobností nemá informace jak během takovéto situace reagovat.

V oblasti práce s dětmi a mládeží se aktivně podílí všechny dobrovolnické záchranářské organizace. Německý Červený kříž podporuje bezpečnostní aktivity ve školách a v mimoškolních programech mládežnického červeného kříže²⁶. Pracovní samaritánský svaz pořádá semináře, soutěže a letní tábory pro děti se zaměřením na dobrovolnickou práci. Německá společnost pro záchranu života pořádá závody a soutěže na vodě (např. v roce 2010 proběhl již 8. ročník záchranářské soutěže) a na svých stránkách nabízí online kvízy ze záchranářství aj. Děti a mládež jsou cílovou skupinou Německé společnosti pro záchranu života. Ve spolupráci s Ministerstvem školství a školami připravuje kurzy plavání, záchranářství, přednášky o bezpečnosti na vodě.

Veřejnosti slouží jako zdroj informací a naučných materiálů řada internetových stránek, které jsou provozovány jak soukromými organizacemi, tak organizacemi vládními²⁷.

Za zmínku určitě stojí, že ve Spolkové republice Německo žije celkem 82 milionů obyvatel, přičemž v dobrovolnické službě u hasičů je více než 1 milion dospělých a 250 000 mládežníků. V rámci Německého Červeného kříže se angažuje více než 4,8 milionu obyvatel. Německá společnost pro záchranu života má více než 550 tisíc členů, Johanitánská úrazová pomoc přibližně 1,5 milionu členů, Maltézská pomocná služba 35 tisíc aktivních členů

²³ Katastrophenvorsorge und katastrophenmanagement. <<http://www.kavoma.de/>>.

²⁴ Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe.

<http://www.bbk.bund.de/cln_027/nn_398896/de/02_themen/

13__Aus__undWeiterbildung/01__Die_20Akademie/Die_20Akademie__node.html__nnn=true>

²⁵ Institut ochrany obyvatelstva, Lázně Bohdaneč, Monitor zahraničního odborného tisku č. 1/2006, s. 16.

²⁶ Monitor zahraničního odborného tisku, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Lázně Bohdaneč, 1/2008, s. 15.

²⁷ Deutsche Notfallvorsorge-Informationssystem – deNIS. <<http://www.denis.bund.de/>>.

a Pracovní samaritánský svaz 1,15 milionů dobrovolníků. Z uvedeného vyplývá, že téměř 9,285 milionů obyvatel Spolkové republiky – tedy přibližně 11 % všech obyvatel – je aktivně dobrovolně činných v záchranářské službě, což činí.

Zahraniční odborný tisk z roku 2009 deklaroval potřebu Spolkové republiky Německo postavit civilní ochranu obyvatelstva na vědeckých základech a konstatoval, že Německo potřebuje ve zvýšené míře kvalitní, na vědeckém základě sestavené studijní programy a programy dalšího vzdělávání. Absolventi těchto studijních programů musí současné formy managementu katastrof propagovat mezi nejširší veřejností.²⁸

S touto strategií a při faktu, že přibližně každý 10 člověk ve Spolkové republice je činný v dobrovolnické záchranářské službě, má Německo šanci stát se jedním z nejbezpečnějších států Evropy, který má v maximální možné míře informované a připravené obyvatele.

²⁸ Monitor zahraničního odborného tisku, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Lázně Bohdaneč, 4/2009, s. 16.

Maďarská republika

Školský systém: Povinná školní docházka

V Maďarsku byla povinná školní docházka prodloužena z deseti let na dvanáct. Tato zákonná povinnost se vztahuje na děti, které školní docházku započaly v roce 1998. To znamená, že rok 2010 je prvním rokem, kdy ukončují studenti povinnou dvanáctiletou školní docházku. Od roku 1998 byl zaveden národní základní učební plán (tzv. NAT – Nemzeti Alaptanterv)²⁹, který zpracovává každá škola pro svůj pedagogický program a schvaluje jej zřizovatel školy. Prvních deset ročníků vyučovaných podle NAT je zaměřeno všeobecně a poslední dva oborově.

Do roku 1993 byl školský systém v Maďarsku velmi nepřehledný. Zákony o národním školství, o učňovském školství a o vysokém školství, které vstoupily v platnost 1. září 1993, přesně stanovily úkoly jednotlivých typů škol základního, středního a vysokého školství a celý systém stabilizovaly.

Předškolní výchova

Předškolní výchova je kromě posledního roku nepovinná. Rodičům je umožněno umístit své dítě do mateřské školy od tří let věku až do doby, kdy dítě dosáhne školní zralosti, maximálně do sedmi let. Před nástupem do prvního ročníku základní školy musí dítě absolvovat jeden rok předškolní výuky. Během tohoto roku si dítě zvyká na kolektiv a učí se soustředit na řízenou činnost, která probíhá minimálně 4 hodiny denně.

Základní vzdělání

Páteří základního vzdělávání je osmiletá základní škola, která zahrnuje primární a nižší sekundární úroveň vzdělávání stanovené podle ISCED. Do prvního ročníku jsou přijímány děti ve věku šesti, výjimečně pěti, let. Po absolvování 1. stupně, který trvá čtyři roky, mohou děti pokračovat v 2. stupni na téže škole nebo začít studovat osmileté gymnázium, jež je součástí středního vzdělávání. Zajímavostí je klasifikování znalostí dětí, které je v opačném trendu než v České republice. Děti nejsou známkovány od 1 (výborně) po 5 (nedostatečně), ale od 5 bodů (výborně) do 1 bodu (nedostatečně). Do systému základního vzdělávání patří také obecná škola, která je desetiletá.

Střední vzdělání

Systém středního vzdělávání je rozdělen obdobně jako v České republice. Skládá se ze všeobecných gymnázií, a to jak osmiletých, tak i šestiletých a čtyřletých, kde je studium zakončováno závěrečnou zkouškou a dosažením úplného středního vzdělání. Cílem studia na gymnáziích je připravit studenty na pokračování ve studiu na vysokých školách.

Dalším typem středních škol jsou střední odborné školy poskytující úplné střední odborné vzdělání a jsou ukončovány složením závěrečné zkoušky. Tyto školy je možné rozdělit do tří

²⁹ Nemzeti erőforrás minisztérium. <<http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatás/tantervek/nemzeti-alaptanterv-nat>>.

skupin. První skupinu tvoří pětileté střední odborné školy, jejichž absolventi v praxi nachází uplatnění jako technici střední úrovně. Druhou skupinu tvoří čtyř nebo pětileté střední odborné školy zaměřené na přípravu k povolání v sektoru poskytování služeb. A třetí skupinu tvoří čtyřleté střední odborné a technické školy, kde kromě závěrečné zkoušky získává student i doklad o odborné pracovní kvalifikaci.

Pro přímou přípravu k odborné kvalifikaci je určena tříletá technická škola pro technické pracovníky. Na této škole absolvent neskládá závěrečnou zkoušku, pouze získává doklad o odborné pracovní kvalifikaci.

Úroveň sekundárního vzdělávání v Maďarsku je nadprůměrná a většina absolventů středních škol je přijímána na vysoké školy. Ti, kteří nepokračují ve studiu na vysoké škole, mají možnost se oborově profilovat na vyšších odborných školách a získat neakademický titul diplomovaný specialista DiS.

Vysokoškolské vzdělání

Terciální vzdělávání je poskytováno prostřednictvím veřejných a soukromých vysokých škol a tzv. college, které získaly akreditaci a jsou formálně uznány státem za poskytovatele této úrovně vzdělání. Instituce poskytující terciální vzdělání jsou univerzitního i neuniverzitního typu. Maďarsko přijalo systém stanovený Sorbonnskou deklarací a zaváděný Boloňským procesem sladování systémů evropských vysokých škol a nabízí svým studentům terciální vzdělávání ve třech stupních.

Bakalářské studijní programy, jejichž absolvováním je studentům udělen akademický titul Bakalář Bc., jsou maximálně tříleté a po jejich ukončení je umožněno pokračovat v navazujícím magisterském studiu, které trvá nejméně jeden a nejvýše tři roky. Po úspěšném ukončení magisterského studia je absolventům udělován akademický titul v závislosti na typu studijního programu inženýr s titulem Ing., magistr s titulem Mgr., doktor všeobecného lékařství MUDr., doktor zubního lékařství MDDr. a doktor veterinárního lékařství MVDr. Třetím stupněm terciálního vzdělávání je doktorské (doktorandské) studium, které trvá maximálně pět let a po jehož absolvování je studentům udělován akademicko-vědecký titul PhD., nebo ArtD.

Civilní ochrana obyvatelstva

Civilní ochrana v Maďarsku je vymezena především zákonem XXXVII. o civilní ochraně z roku 1996 (1996. évi XXXVII. Törvény a polgári védelemről) jako „systém organizace, úkolů a opatření, který tvoří součást národní obrany, zaměřený na ochranu životů obyvatelstva v případě ozbrojeného konfliktu, katastrof nebo jiných mimořádných situací, k zabezpečení podmínek pro přežití a k přípravě veřejnosti na likvidaci následků těchto událostí“.³⁰ Tento zákon vymezuje civilní ochranu v souladu s evropskou koncepcí jako ochranu životního prostředí, prevenci katastrof, jadernou bezpečnost a ochranu obyvatelstva a majetku. Civilní ochrana je celospolečenský úkol, který je nutno řešit jak na celostátní, tak na regionální

³⁰ LINHART Petr; ŠILHÁNEK Bohumil, Ochrana obyvatelstva ve vybraných evropských zemích, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, Praha 2009, ISBN 978-80-86640-63-1, s. 58.

(župní) úrovni. Být připraven k sebeochraně je zároveň zákonnou povinností každého občana.

Orgány civilní ochrany obyvatelstva

Orgány civilní ochrany je možné rozdělit do dvou skupin: na vládní organizace a nevládní organizace. Ústředním orgánem civilní ochrany je Generální ředitelství ochrany před katastrofami Ministerstva vnitra Maďarské republiky. Generálnímu ředitelství podléhá 19 župních (regionálních) ředitelství ochrany před katastrofami a 6 ředitelství ochrany před katastrofami statutárních měst a města Budapešti, letištní hasičský sbor hlavního města a hasičský sbor parlamentu. Dalšími orgány ochrany před katastrofami na úrovni žup a měst jsou Jednotky pro civilní nouzový management, ochranu, záchranné služby, materiální a finanční záležitosti.³¹

Požární ochranu a prevenci před požáry zajišťují požárníci. Ochrana před požáry je zajišťována jak na státní a samosprávné úrovni, tak na úrovni podnikové a dobrovolné. Za normální situace, tedy před vyhlášením mimořádného stavu, jsou profesionální požárníci podřízeni městům a obcím. Při vyhlášení mimořádného stavu jsou podřízeni a řízeni Ministerstvem vnitra nebo župami, na jejichž území mimořádná situace vznikla.

V každé obci je jedna osoba odpovědná za civilní ochranu. Touto osobou je starosta, který v případě mimořádné události rozhoduje o jednotlivých opatřeních. Pokud obec svými prostředky situaci nezvládá, požádá starosta o pomoc vyšší územní celek.

Všechny výše uvedené orgány jsou vládními organizacemi. Mezi nevládní organizace patří především dobrovolní požárníci, Maďarský červený kříž (Magyar Vöröskereszt)³² a Maďarská aliance civilní ochrany (Magyar Polgári Védelemi Szövetség)³³.

Dobrovolní požárníci zabezpečují spolu s profesionálními požárníky pokrytí celého území svými jednotkami tak, aby byla zajištěna co nejkratší dojezdová doba. Červený kříž je nevládní nepolitickou organizací, která se zabývá poskytováním humanitární pomoci, sociálních a zdravotních služeb, pátrací službou po nezvěstných osobách, prevencí, výukou první pomoci a řadou dalších činností. Mezi určité specifikum této mezinárodní organizace patří zabezpečení poskytování první pomoci u jezera Balaton v období letních měsíců. Působnost Červeného kříže v Maďarsku je upravena zákonem o Maďarském Červeném kříži.

Dalším subjektem působícím v civilní ochraně obyvatelstva je Maďarská aliance civilní ochrany. Aliance je samostatná, dobrovolná, nepolitická a nezisková organizace, která spolupracuje se všemi orgány civilní ochrany. Mezi její hlavní úkoly a cíle patří rozvíjení civilní ochrany jako nejlepšího způsobu prevence katastrof, spolupráce ve vědě a výzkumu v oblasti ochrany obyvatelstva, zlepšování public relations ve prospěch civilní ochrany. Aliance přebírá

³¹ Monitor zahraničního odborného tisku, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Lázně Bohdaneč, 4/2005, s. 14.

³² A Magyar Vöröskereszt BAZ. <<http://old.redcross.hu/index.php>>.

³³ Magyar Polgári Védelmi Szövetség. <<http://www.mpvsh.hu/>>.

některé úkoly ve vzdělávání starostů obcí a aktivně se podílí na přípravě obyvatelstva na zvládnutí mimořádných událostí.³⁴

Koncepce preventivně výchovné činnosti: Strategie ochrany obyvatelstva

V roce 2003 byla vypracována strategická koncepce ochrany obyvatelstva na úrovni státu. Tato koncepce identifikuje stálá rizika a hrozby na území Maďarska. Těmi jsou především záplavy a následky nepříznivých meteorologických podmínek, havárie v chemickém průmyslu a jaderných zařízeních, přeprava nebezpečných látek, terorismus, ilegální migrace a narušení kritické infrastruktury. Mezi základní úkoly vyplývající z této strategie patří zejména prevence. Tedy předcházení katastrofám, rozvoj systémů ke zvládnutí katastrof a prohloubení spolupráce mezi všemi orgány, které se na ochraně obyvatelstva podílejí.

Civilní ochrana ve školách

Zároveň se vznikem Generálního ředitelství ochrany před katastrofami Ministerstva vnitra Maďarské republiky bylo v roce 2000 zřízeno Výcvikové středisko ochrany před katastrofami. Hlavním úkolem střediska je výchova specialistů – techniků zajišťující ochranu před požáry a ochranu před katastrofami. V současné době zajišťuje vzdělání a výcvik i pro sekční úředníky a starší sekční úředníky ochrany před požáry a ochrany před katastrofami.

Většina již zmíněných organizací se podílí na doškolování pedagogů v oblasti připravenosti obyvatel na mimořádné události. Pro pedagogy platí zákonná povinnost absolvovat třikrát v roce čtyřdenní doškolovací kurz a každých sedm let 120 hodin dalšího vzdělávání v této oblasti.³⁵ Kromě tohoto povinného vzdělávání pedagogů jsou vydávány metodické listy pro učitele všech úrovní škol (od mateřských po střední) a problematika civilní ochrany je zařazena do školních učebních osnov.

Pro děti jsou vydávány grafické materiály, kvízy, testy a další pomůcky pro výuku, procvičování a testování znalostí civilní ochrany. V budoucnu se předpokládá navýšení počtu vyučovacích hodin, které by byly věnovány praktickým nácvikům evakuace, první pomoci a dalším zásadám sebeochrany.

V průběhu školního roku pořádá již zmíněná Aliance ve spolupráci s Generálním ředitelstvím ochrany proti katastrofám celostátní mládežnickou soutěž na téma ochrany obyvatelstva. V roce 2010 byla soutěž například zaměřena na tísňové volání a použití mezinárodní evropské tísňové linky 112.³⁶

³⁴ Monitor zahraničního odborného tisku, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Lázně Bohdaneč, 6/2001, s. 9.

³⁵ LINHART Petr; ŠILHÁNEK Bohumil, Vzdělávání v ochraně obyvatelstva v Evropě, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, Praha 2006, s. 27.

³⁶ Na stránkách <http://www.mpvsz.hu/> je občanům k dispozici řada výchovně vzdělávacích materiálů v sekci „veřejné informační materiály“ na témata cestovní bezpečnosti, co dělat v případě bouřky a blesku, jak identifikovat nebezpečné látky, co dělat při dopravních nehodách atd. V sekci „profesionální výukový materiál“ jsou k dispozici metodické listy, výukové materiály na různá témata jako např. havarijní plány, orgány civilní ochrany, ochrana před katastrofami, připravenost na mimořádné události a schopnost reakce a řada dalších, které usnadňují orientaci v dané problematice.

Polská republika

Školský systém: Povinná školní docházka

Školský systém v Polsku je odlišný od školských systémů ve střední Evropě. Rozdílná je struktura škol i systém hodnocení žáků. Povinná denní školní docházka v Polsku je desetiletá. Začíná od 6 let věku dítěte nástupem do prvního ročníku základní školy a končí 16 rokem, maximálně v 18 letech věku. Od září 2004 se šestileté děti povinně účastní předškolního vzdělávání, tzv. nultého ročníku, které je provozováno buď mateřskou školou, nebo je přičleněno ke škole základní. Dále povinná školní docházka pokračuje v šesti ročnících primární školy (szkola podstawowa) a třech ročnících nižší sekundární školy (gimnazjum). Podle Ústavy polské republiky však povinné vzdělávání ať ve školní nebo v mimoškolní formě trvá až do 16 let věku.³⁷

Předškolní výchova

Preprimární vzdělávání je, stejně jako v ostatních zemích střední Evropy, zajišťováno mateřskými školami od tří let věku dítěte do šesti let. Cílem předškolní výchovy je podpora a stimulace dětského rozvoje. Předškolní výchova není povinná kromě již zmíněného nultého ročníku, který připravuje děti na vstup do základní školy. V nultém ročníku probíhá řízená činnost minimálně pět hodin denně. Tato časová dotace by měla zajistit plynulý přechod k primárnímu vzdělávání. Zároveň se nultý ročník zaměřuje na výuku základních dovedností, základů čtení a počítání.

Mateřské školy a nulté ročníky připojené k základním školám se řídí některým ze tří souborů vzdělávacích programů, které vycházejí ze základního učiva a jsou schválené Ministrem národního vzdělávání a sportu. Od roku 2002 je zaveden tzv. „Základní vzdělávací program pro předškolní výchovu v mateřských školách a v předškolních odděleních primárních škol“, který definuje oblasti činností učitelů a dětí. Jsou jimi získávání znalostí a pochopení sebe sama a světa, získávání dovedností prostřednictvím činností, nalezení vlastního místa ve skupině vrstevníků a ve společnosti a vytváření systému hodnot.

Základní vzdělání

Základní škola (szkola podstawowa) zahrnuje šestileté primární vzdělávání pro děti ve věku od 7 do 12 let. Soustředí se na předávání základních dovedností a na výchovu ve spolupráci s rodiči. Základní škola je ukončena zkouškou, která by měla pouze informovat rodiče a žáka o výsledcích primárního vzdělávání a odhalovat nedostatky, které je třeba odstranit. Tato zkouška je srovnatelná ve všech základních školách v Polsku.

Základní škola je rozdělena do dvou stupňů po třech letech. Na prvním stupni je vyučování maximálně přizpůsobeno dětem. Délka vyučovací hodiny a přestávek je ovlivněna pozorností a aktivitou dětí. Většina předmětů v tomto stupni je sloučena do integrovaného vyučování, tzn. do tematicky zaměřených vzdělávacích bloků. Součástí povinného vzdělávání v Polsku je

³⁷ VESELÁ, D., Polsko - studium, práce, cestování, Euroskop.
<<https://www.euroskop.cz/468/sekce/polsko---studium-prace-cestovani/>>.

i výuka náboženství. Druhý stupeň již obsahuje výuku předmětů podle stanoveného učebního plánu.

Hodnocení na základních školách je na prvním stupni prováděno slovně a na druhém stupni za pomoci bodů, kterých je šest. Tedy 6 bodů představuje hodnocení výborné, 5 – velmi dobré, 4 – dobré, 3 – dostatečné, 2 – přijatelné a 1 – nedostatečné.

Po absolvování primárního vzdělávání na základní škole následuje nižší sekundární studium na všeobecně vzdělávacím gymnáziu (gimnazjum), které trvá tři roky a je určeno pro děti ve věku 13 až 15 let. V tomto druhu školy jsou vyučovány na základní úrovni různorodé předměty, mezi něž ředitelé škol vkládají tzv. mezipředmětová témata typu evropské vzdělávání, zdravotní výchova či civilní obrana. Po absolvování třetího ročníku gymnázia skládá student externí standardizovanou zkoušku, kterou provádí regionální zkušební komise. Výsledky této zkoušky jsou uvedeny na závěrečném vysvědčení. Po jejím složení je student oprávněn studovat ve vyšším typu sekundárního vzdělávání.

Střední vzdělání

Studenti, kteří úspěšně ukončili studium na gymnáziu, pokračují ve vyšším sekundárním vzdělávání v některém ze čtyř typů středních škol. A to buď na tříletém všeobecně vzdělávacím lyceu, nebo na tříletém specializovaném lyceu. Na obou druhách lyceí student v závěru skládá maturitní zkoušku, která je nezbytnou podmínkou pro přijetí na vysokou školu. Lycea absolvují studenti ve věku 18 – 20 let. Studenti mohou také absolvovat čtyřletou odbornou školu (technikum), která kromě všeobecného vzdělání poskytuje i odbornou přípravu. Studium na této škole je také zakončeno maturitní zkouškou. Posledním typem střední školy je dvou až tříletá základní profesní škola (obdoba českého učňovského střediska).

Absolventi této, posledně zmiňované, školy ve většině případů nastupují rovnou do praxe. Mají však možnost doplnit si střední vzdělání v některém doplňujícím lyceu, které umožňuje složení maturitní zkoušky. Studentům, kteří ukončili dvou až tříletou profesní školu, je určena dvouletá doplňovací všeobecně vzdělávací vyšší sekundární škola nebo tříletá doplňovací vyšší sekundární odborná škola.

V případě, že se student všeobecně vzdělávací školy rozhodne pro oborovou profilaci, může využít dvou a půlletou postsekundární školu, po jejímž absolvování a úspěšném složení zkoušky obdrží student diplom profesní kvalifikace a titul kvalifikovaného dělníka nebo technika.

Vysokoškolské vzdělání

Terciální vzdělávání je v Polsku zajišťováno řadou vysokých škol, které lze rozdělit do dvou kategorií, a to na vysoké odborné školy a vysoké školy akademického typu. Obě dvě kategorie nabízejí jak tříleté až čtyřleté terciální vzdělání prvního stupně (absolventům je udělován akademický titul licencjat), tak ucelené čtyř až šestileté magisterské studium, poskytující vzdělání terciální vzdělání druhého stupně (absolventům je udělován akademický

titul inženýr nebo magister). V oborech lékařství a dalších specializacích, kde studium trvá šest let, je absolventům udělován akademický titul lekarz a uvedena specializace podle studovaného oboru. Absolventi prvního stupně terciálního vzdělávání mohou absolvovat doplňkové magisterské studium v délce dvou až dvou a půl let. Po absolvování druhého stupně je možné pokračovat studiem doktorským (doktorandským) v délce tří až čtyř let. Úspěšným absolventům je udělován vědecký titul doktor.

Civilní ochrana obyvatelstva

Vývoj civilní ochrany obyvatelstva (v Polsku se používá termín civilní obrana) prochází již řadu let procesem zrodu. Základním a letitým problémem je nedostatečná a nejednotná právní úprava v této oblasti, která znemožňuje vytvoření jednotného systému civilní ochrany. Mezi první úspěšné počiny směřující k funkčnímu systému ochrany obyvatelstva je možné zařadit zákon o krizovém řízení z roku 2007, zákon o Státním středisku bezpečnosti z roku 2008, zákon o centru pro řízení krizových situací z roku 2009 a zákon o státním Hasičském záchranném sboru z roku 1991.³⁸

Důležitou právní součástí civilní ochrany obyvatelstva je zákon o ochraně obyvatelstva, jehož návrh byl dne 31. srpna 2009 předložen ke schválení. Ten nahrazuje historický zákon z roku 1967 o všeobecné povinnosti obrany Polské republiky. Zákon o ochraně obyvatelstva vymezuje pravidla organizace a fungování civilní ochrany a úkoly s ní spojené, stanovuje orgány odpovědné za civilní ochranu a další subjekty plnící úkoly v této oblasti, způsoby a principy informování, varování a varování před nebezpečím a vzdělávání veřejnosti, dále vymezuje práva a povinnosti občanů v oblasti civilní ochrany a stanovuje pravidla pro financování civilní ochrany. Za zmínku stojí článek 20 tohoto zákona, který orgánům činným v civilní ochraně obyvatelstva stanovuje povinnost zajistit na regionální úrovni vzdělávání veřejnosti a předávání informací o vhodném chování při mimořádných událostech.³⁹

Orgány civilní ochrany obyvatelstva

Všechny orgány civilní ochrany obyvatelstva v Polsku jsou součástí Státního záchranného a protipožárního systému. Ústředním orgánem státní správy v oblasti civilní ochrany obyvatelstva je Hlavní velitelství Státní požární ochrany, které je součástí Ministerstva vnitra. Hlavní velitelství zajišťuje civilní ochranu jak na celostátní, vojvodské (vyšší územně samosprávné celky) i okresní úrovni. Při spolupráci všech tří úrovní se využívá principu subsidiarity⁴⁰.

Součástí Státního záchranného a protipožárního systému je řada vládních a nevládních orgánů a institucí. Primární úlohu sehrávají hasiči, jejichž jednotky jsou plošně rozmístěny po celém území státu. Spolu s těmito jednotkami Státní požární ochrany působí i jednotky

³⁸ Good Humanitarian Donorship.

<<http://www.goodhumanitarianandonorship.org/documents/ghd-may-2010-summary-newcomers.docx>>.

³⁹ V současné době funguje internetový informační server www.ock.gov.pl, který informuje veřejnost nejen o právních dokumentech, orgánech civilní ochrany, školeních, ale i o způsobech evakuace lidí a zvířat v případě velkého ohrožení, o systému varování obyvatel při nastalé mimořádné události aj.

⁴⁰ Princip subsidiarity má zajistit, aby všechna opatření byla přijímána co nejbližší těm, kterých se týkají, tedy obvykle na nejnižším stupni správy, který umožňuje jejich realizaci nebo výkon.

dobrovolných hasičů, které jsou organizovány ve Svazu dobrovolných požárníků. Další vládní organizací působící v systému je letecký pluk, který je součástí Letecké záchranné služby podřízené Ministerstvu obrany. Tak jako ve většině zemí, působí na území Polské republiky Červený kříž, jehož hlavním posláním je organizování dobrovolnické činnosti v oblasti ochrany života a zdraví, poskytování humanitární pomoci, sociální pomoci, vyhledávání pohřešovaných osob a práce s mládeží. V Polsku jsou jako součást Polského Červeného kříže vytvořeny specializované záchranné skupiny spolupracující s ostatními institucemi Státního záchranného a protipožárního systému. Za zmínku určitě stojí záchranné skupiny silniční, lékařská a speciální záchranná skupina. Dalšími institucemi působícími v systému jsou záchranné služby působící v oblasti Tater (Tatranská dobrovolná záchranná služba⁴¹), v ostatních horských oblastech působí Horská dobrovolná záchranná služba⁴² a v oblastech hlubinných dolů působí Báňská záchranná služba.

Koncepce preventivně výchovné činnosti: Strategie ochrany obyvatelstva

V roce 2006 byla náčelníkem civilní obrany státu vydána Směrnice ve věci zásad organizace a způsobu provádění školení v oblasti ochrany obyvatelstva a civilní obrany, která rozděluje systém vzdělávání v oblasti civilní ochrany do čtyř kategorií. První kategorie je poskytována na vysokých školách formou speciálních studijních programů zaměřených na krizové řízení, ochranu obyvatelstva a civilní obranu. Druhá kategorie zahrnuje školení a odborné kurzy pořádané Státní požární ochranou v jejich školících a výcvikových střediscích. Třetí zabezpečuje cvičení na regionálních úrovních a čtvrtá kategorie je zabezpečena ostatními semináři, konkurzy, konferencemi apod.⁴³ Všechny čtyři kategorie vzdělávacího systému sledují tři základní cíle. A to zajištění připravenosti pracovníků veřejné správy, právnických a fyzických osob podílejících se na civilní ochraně, prohloubení odborných znalostí v oblasti ochrany obyvatelstva a civilní obrany a zajištění informovanosti pracovníků veřejné správy o způsobech krizové komunikace a součinnosti orgánů veřejné správy, státní správy a územních samospráv, vládních i nevládních organizací včetně dobrovolnických.

Civilní ochrana ve školách

Výuka civilní ochrany (obrany) je součástí výuky již v rámci nižšího sekundárního vzdělávání na všeobecně vzdělávacím gymnáziu (gimnazjum) jako mezipředmětové téma. V tematických blocích jsou dětem ve věku 13 – 15 let vštěpovány zásady správného chování s ohledem na zdraví a bezpečnost, základy zdravovědy a civilní obrany. Jak uvádí Monitor zahraničního odborného tisku, vydávaného Institutem ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Lázně Bohdaneč, 4/2009. Monitor zahraničního odborného tisku, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Lázně Bohdaneč, 1/2009, s. 5.
a bezpečnost, získání základních znalostí v oblasti péče o zdraví, získání znalosti správného chování při styku s nebezpečnými látkami, nabývání znalostí o přírodním a civilizačním ohrožení a ochraně před nimi.⁴⁴

⁴¹ Tatranská dobrovolná záchranná služba. <<http://www.topr.pl>>.

⁴² Górskie ochotnicze pogotowie ratunkowe. <<http://www.gopr.pl>>.

⁴³ Monitor zahraničního odborného tisku, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Lázně Bohdaneč, 4/2009. Monitor zahraničního odborného tisku, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Lázně Bohdaneč, 1/2009, s. 5.

⁴⁴ Monitor zahraničního odborného tisku, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Lázně Bohdaneč, č. 2/2003, s. 11.

V rámci středoškolského vzdělávání je do učebních osnov zařazen samostatný předmět s názvem civilní obrana. Tento předmět si klade za cíl rozšířit vědomosti získané v předchozím, nižším typu, vzdělávání a upevnit návyky správného chování v situacích, kdy dochází k ohrožení životů, zdraví, majetku nebo jiným škodám. V civilní obraně se vyučují témata, která mají umožnit adekvátně reagovat v případě nutnosti ochrany před povodněmi, před následky požárů a dalších ohrožení a vyučovány jsou i zásady poskytování první pomoci.

V průběhu školního roku 2009/2010 byl zakončen šestý ročník vzdělávacího programu „bezpečný život“, kterého se účastnily některé základní a střední školy. Cílem tohoto programu bylo šíření znalostí a dovedností nutných pro zvládnutí mimořádných událostí a zvýšení povědomí o bezpečnosti. Jako speciální témata byla zařazena například bezpečnostní pravidla během hry venku, pomoc při autonehodě, chování při a po požáru, ochrana a zabezpečení domovů, způsoby jak přivolat pomoc, pravidla chování během mimořádných situací ohrožující životy a zdraví.⁴⁵

Pro děti a mládež organizují soutěže a další volnočasové aktivity i místní jednotky Svazu dobrovolných požárníků s cílem přiblížit činnosti požárníků při záchranných akcích, naučit děti a mládež správným způsobům reakce při neočekávané mimořádné události a základním pravidlům při poskytování první pomoci. Další institucí organizující osvětové akce pro děti a mládež je Polský Červený kříž, který každoročně pořádá letní dětské tábory se zaměřením na ochranu zdraví, v roce 2010 byla pořádána akce pod názvem „Stop alkoholu a drogám v našich životech“ a řada dalších.⁴⁶

⁴⁵ Obrona Cywilna Kraju. Program edukacyjny Bezpieczne Życie.
<http://www.ock.gov.pl/portal/ock/80/Program_educacyjny_Bezpieczne_Zycie.html>.

⁴⁶ Polski czerwony krzyż. <<http://www.pck.pl>>.

Republika Rakousko

Školský systém: Povinná školní docházka

Školský systém v Rakousku je velmi podobný školskému systému v Německu. Oba plně korespondují se systémem nastaveným ISCED. Povinná školní docházka v Rakousku je devítiletá a začíná šestým rokem dítěte. Rodiče mohou volit mezi školami státními, na kterých se neplatí školné, a soukromými. V Rakousku se klade velký důraz na práci s dětmi vyžadujícími speciální přístup a to ať z hlediska velmi nadaných dětí, tak z hlediska opačného.

Předškolní výchova

Stejně jako ve většině zemí mohou rodiče umístit své dítě od tří let věku do předškolního zařízení. Preprimární vzdělání je poskytováno jak v mateřských školách, jejichž zřizovateli jsou obce, tak v soukromých „miniškolkách“. Odlišností od ostatních evropských zemí je to, že rakouská předškolní zařízení nejsou součástí školského systému.

Základní vzdělání

Povinná školní docházka v Rakousku začíná v šesti letech věku zahájením primárního vzdělávání, které trvá čtyři roky. Je poskytováno na základních školách, na školách speciálních a školách inkluzivního vzdělávání. Základní školy (obecné) poskytují všem dětem stejné vzdělání a kladou si za cíl vybavit děti sociálními, emocionálními, intelektuálními a fyzickými dovednostmi tak, aby úspěšně pokračovaly dalším stupněm vzdělávání. Po absolvování primárního vzdělávání postupuje dítě do dalšího, nižšího sekundárního vzdělávání v délce čtyř let. Ačkoliv je tento stupeň studia stále ještě všeobecně zaměřený, před jeho zahájením si děti vybírají ze dvou druhů škol. Školy měšťanské (obdobu 2. stupně základní školy v České republice) a školy všeobecně vzdělávací (nižší stupeň všeobecně vzdělávací vyšší školy). Měšťanské školy připravují děti na pracovní proces, nicméně po jejich absolvování je možné pokračovat ve studiu.

Speciální škola (zvláštní) je určena především dětem vyžadujícím zvláštní přístup a pomalejší tempo výuky. Tento typ škol je osmiletý.

Střední vzdělání

V devátém ročníku, respektive ve čtrnácti letech dítěte, se vzdělávací systém rozděluje. Student, který chce následně studovat odbornou školu nebo učební obor (Polytechnische Schule), absolvuje tzv. přípravný ročník. Po jeho absolvování následuje dvou až čtyřleté studium na učilišti, které je zakončené závěrečnou učňovskou zkouškou.

Po ukončení nižšího sekundárního vzdělávání mají studenti možnost pokračovat ve škole všeobecně vzdělávací (gymnáziu, reálném gymnáziu či hospodářsko-reálném gymnáziu) nebo na škole odborné.

Střední odborné školy navazující na hlavní (měšťanskou školu) nabízí jedno až čtyřleté studijní obory, které jsou také zakončeny závěrečnou učňovskou zkouškou. Pouze čtyřletý vyšší stupeň všeobecně vzdělávací vyšší školy a pětiletá vyšší odborná škola nabízí zakončení závěrečnou zkouškou a složením maturity, která je předpokladem pro studium na vysoké škole.

Vysokoškolské vzdělání

Úspěšné zakončení předchozího stupně vzdělání odbornou nebo všeobecnou závěrečnou zkouškou (maturitou) umožňuje přístup na akademie a nástavy, odborné vysoké školy a univerzity. Od podzimu 2001 se platí na odborných vysokých školách a na univerzitách školné. Odborné vysoké školy a univerzity poskytují možnost studovat tříleté bakalářské studium a navazující 1-2 leté magisterské/ inženýrské studium. Absolventi magisterského nebo inženýrského studia mají možnost studovat doktorský (doktorandský) obor.⁴⁷

Civilní ochrana obyvatelstva

Civilní ochranou obyvatelstva v Rakousku se rozumí velmi dobře propracovaný systém nejen profesionálních, ale především dobrovolnických organizací zaměřených na prevenci, osvětu a pomoc v běžných i mimořádných situacích (katastrofách). Základním dokumentem, který řeší problematiku vnitřní a vnější bezpečnosti spolkového státu, je Bezpečnostní a obranná doktrína z roku 1987. Jiný dokument právního nebo koncepčního charakteru pro oblast civilní ochrany obyvatelstva v celostátním měřítku neexistuje. V průběhu let se objevily snahy zastřešit jednotlivé koncepční a zákonné dokumenty státních útvarů Spolkové republiky Rakousko jedním zákonem o civilní ochraně obyvatelstva. Nicméně tyto snahy neměly dlouhého trvání s tím, že současná úprava na regionální úrovni je dostatečná a v případě mimořádné situace takového rozsahu, která by vyžadovala koordinovanou spolupráci na celostátní úrovni je jisté, že dojde k dohodě o postupu.⁴⁸ V současné době je každá z devíti spolkových zemí kompetentní k řešení mimořádných situací v rámci své země, a to včetně preventivní činnosti v civilní ochraně. Zároveň je Spolkovým ministerstvem vnitra vytvořená síť kompetenčních středisek, díky nimž je v případě potřeby zajištěno pokrytí celého území zásahovými jednotkami.⁴⁹

Jiná situace je nastolena pro řešení mimořádných událostí vojenského charakteru. Ty jsou řešeny armádou jako základní složkou na spolkové úrovni a odpovědnost za řešení nese vláda.

Orgány civilní ochrany obyvatelstva

Ústředním celostátním orgánem civilní ochrany obyvatelstva je Spolkové ministerstvo vnitra (Bundesministerium für Inneres) a jeho Státní management pro krize a ochranu před

⁴⁷ Školské systémy v některých evropských zemích. Ústav pro informace ve vzdělávání.

<<http://www.uiv.cz/clanek/516/954>>.

⁴⁸ LINHART, Petr; ŠILHÁNEK, Bohumil. Ochrana obyvatelstva ve vybraných Evropských zemích, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, Praha 2009, ISBN 978-80-86640-63-1, s. 111.

⁴⁹ Monitor zahraničního odborného tisku, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Lázně Bohdaneč, 1/2009, s. 3.

katastrofami (Staatliches Krisen und Katastrophenschutzmanagement – SKKM)⁵⁰, který zajišťuje propojenost jednotlivých kompetentních orgánů veřejné správy spolkových zemí a zasahujících orgánů při mimořádných událostech. Jednou ze složek fungujících pod Spolkovým ministerstvem vnitra je Spolková varovací centrála (Bundeswarnzentrale)⁵¹, která propojuje operační středisko Generálního ředitelství veřejné bezpečnosti, zemské varovací centrály, požárníky, Červený kříž a další orgány podílející se na ochraně obyvatelstva. Po celém spolkovém území je funkční třístupňový varovací a vyznamovací systém, který varuje obyvatele o nastalé mimořádné situaci a o stupni vážnosti významu ohrožení.

Významné postavení mezi orgány civilní ochrany obyvatelstva má Rakouský svaz pro civilní ochranu (Österreichischer Zivilschutzverband), který za pomoci svých regionálních orgánů (9 zemských svazů) vydává velké množství osvětových publikací, plakátů a doporučení.⁵²

Jedním z nejzásadnějších počinů, které v poslední době Rakouský svaz pro civilní ochranu v rámci civilní ochrany obyvatelstva udělal, je zřízení Bezpečnostních informačních středisek v rakouských obcích. Budovy, v nichž jsou tato střediska umístěna, jsou ve vlastnictví obcí a starostové jsou zároveň střediskovými vedoucími. Mezi hlavní úkoly středisek patří poskytování informací občanům v oblasti sebeochrany a sousedské pomoci jak během mimořádných událostí a katastrofách, tak i v případě kriminality a jiných negativních situací. Bezpečnostní informační střediska vytváří prostor pro jednání a komunikaci mezi Rakouským svazem pro civilní ochranu, zásahovými organizacemi, bezpečnostními úřady, policií, armádou a občany. Objekty středisek jsou vybaveny i pro fyzické informování, školení a vzdělávání obyvatel, které zajišťují lektoři jednotlivých zásahových a pomocných organizací, příslušných úřadu a specialistů na konkrétní problematiku.⁵³ Fungování středisek a především jejich blízkost občanům pomáhají zvyšovat důležitost a naléhavost tématu civilní ochrany mezi obyčejnými lidmi a vytváří povědomí o nutnosti být připraven na řešení negativních událostí.

Vedle dalších nevládních organizací podílejících se na civilní ochraně obyvatel je nutno zmínit Rakouský požární svaz (Österreichischer Feuerwehrverband)⁵⁴. Podle spolkové Ústavy je i ochrana před požáry záležitostí jednotlivých spolkových zemí. V převážné většině obcí jsou zřízeny zásahové jednotky složené z dobrovolníků, kteří zajišťují jak samotný zásah proti ohni, tak poskytování první, předlékařské, pomoci zraněným a jejich transport. Profesionální hasiče je možné nalézt pouze ve velkých městech a průmyslových střediscích.

⁵⁰ Staatliches Krisen und Katastrophenschutzmanagement

<http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Zivilschutz/mehr_zum_thema/SKKM.aspx>.

⁵¹ Bundeswarnzentrale, <http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Zivilschutz/mehr_zum_thema/Bundeswarnzentrale.aspx>.

⁵² Österreichischer Zivilschutzverband. <<http://www.zivilschutzverband.at/>>.

⁵³ Monitor zahraničního odborného tisku, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Lázně Bohdaneč, 2/2006, s. 11.

⁵⁴ Österreichischer Feuerwehrverband. <<http://www.bundesfeuerwehrverband.at/oebfv/index.php?id=1>>.

Dalšími organizacemi participujícími na civilní ochraně obyvatel jsou Rakouský Červený kříž⁵⁵ (Österreichisches Rotes Kreuz), Pracovní samaritánský svaz Rakouska (Arbeiter-Samariter-Bund Österreich)⁵⁶, Rakouská záchrana v horách, Johanitánská úrazová pomoc (Johanniter-Unfall-Hilfe in Österreich)⁵⁷ a Maltéžská nemocniční služba (Malteser Hospitaldienst Austria).⁵⁸

Rakouský Červený kříž plní funkci lékařské záchranné služby na celém území Rakouska a to včetně transportu nemocných a zraněných prostřednictvím vlastní letecké záchranné služby. Tak jako v ostatních zemích plní Rakouský Červený kříž humanitární úkoly, poskytování pomoci zraněným, disponuje pátrací službou po pohřešovaných osobách, provádí osvětu v oblasti humanitárního práva a ženevských úmluv a osvětu o civilní ochraně obyvatel mezi mládeží.

Pracovní samaritánský svaz Rakouska poskytuje jak sociální služby a transport pacientů, tak se i podílí na záchranně osob a provádí zdravotnické služby.

Johanitánská úrazová pomoc je nevelkou organizací působící především ve Vídni, Innsbrucku a v Patergassenu. Hlavní úkol, který tato organizace plní, je poskytování první pomoci, ambulantní péče o nemocné v jejich domovech a pomoc při nehodách a katastrofách. Stejně jako Johanitánská úrazová pomoc je i Maltéžská nemocniční služba nevelkou organizací působící v oblasti civilní ochrany obyvatel. Její činnost se také skládá z poskytování první pomoci, sociálních služeb, záchranné zdravotnické služby a z kurzů první pomoci.

Koncepce preventivně výchovné činnosti: Strategie ochrany obyvatelstva

V předchozí kapitole bylo uvedeno, že jediným dokumentem, který je možné považovat za celostátní strategii ochrany obyvatelstva, je Bezpečnostní a obranná doktrína. Civilní ochrana obyvatelstva v jednotlivých spolkových zemích je realizována pomocí opatření zemských úřadů, jako je například příprava zákonů, různé formy mezinárodní spolupráce, koordinace zásahových jednotek a systém varování a informování obyvatel. Dále je civilní ochrana prováděna pomocí zásahových jednotek a jejich vzájemné spolupráce, podporou dobrovolnických organizací, které mají zásadní a nezastupitelný podíl na úspěchu osvěty v oblasti ochrany obyvatelstva v Rakousku.

⁵⁵ Österreichisches Rotes Kreuz. <<http://www.rotekreuz.at/preload.html>>.

⁵⁶ Arbeiter-Samariter-Bund Österreich. <<http://www.samariterbund.net/site/content/frontpage.php>>.

⁵⁷ Johanniter-Unfall-Hilfe in Österreich. <<http://www.johanniter.at/>>.

⁵⁸ Malteser Hospitaldienst Austria. <<http://www.malteser.at/>>.

Civilní ochrana ve školách

Základní a střední školství v Rakousku pravděpodobně ve svých učebních osnovách tematiku civilní ochrany obyvatelstva neobsahuje. Veškeré informace, které se k dětem dostanou, jsou poskytovány prostřednictvím rodin a dobrovolnických organizací, především Rakouského svazu pro civilní ochranu. Tematika krizového managementu a civilní ochrany obyvatelstva se objevuje ve studijních programech na vysokých školách a v institucích zaměřených na školení a profesní vzdělávání odborníků. Příkladem takovéto školy může být Bezpečnostní akademie Spolkového ministerstva vnitra.

Občané spolkových zemí Rakouska vnímají jako jedno z největších ohrožení teroristický útok a ohrožení z jaderných energetických zařízení provozovaných okolními státy. K řešení těchto situací je vytvořen speciální školící program ve spolkové ABC – škole ochrany proti jaderným, biologickým a chemickým zbraním rakouské armády, kde se pravidelně školí specialisté ze záchranných složek.

Již zmíněný Rakouský svaz pro civilní ochranu přispívá k informovanosti obyvatel a k jejich schopnosti adekvátní reakce při mimořádné události (sebeochraně). Činnost svazu se zaměřuje na nejohroženější skupiny obyvatel – děti a seniory. Jejich publikace a letáky jsou psány jednoduše formou otázek a jednoduchých pokynů tak, aby bylo zajištěno pochopení informací v nich uvedených jak dětmi, tak staršími lidmi.

Slovenská republika

Školský systém: Povinná školní docházka

Na rozdíl od České republiky zůstala ve Slovenské republice desetiletá povinná školní docházka. Zahrnuje 9 ročníků základní školy a 1 ročník střední školy. Účelem desátého roku povinné školní docházky je alespoň částečná oborová profilace dítěte. Do prvního ročníku základní školy může být přijato dítě, které ke dni zahájení školního roku dovršilo šest let věku. Povinná školní docházka končí s koncem školního roku, kdy student dovrší šestnáct let.

Předškolní výchova

Děti se mohou účastnit preprimárního vzdělávání v mateřských školách od tří let věku, výjimečně, umožňuje-li to vybavení a prostředky školy, již od dvou let. Pro vstup do mateřské školy nejsou dány žádné podmínky, ale upřednostňují se děti v předškolním věku od 5 let a děti, které mají odloženou školní docházku. Cílem předškolní výchovy je doplnění rodinné péče a příprava dětí na primární a nižší sekundární edukaci v základních školách.

Základní vzdělání

Základní vzdělání se člení na primární vzdělání a nižší střední vzdělání. Tato terminologie koresponduje s prvním a druhým stupněm základní školy. První stupeň absolvují žáci od 1. do 4. třídy, tedy ve věku šest až deset let. Druhý stupeň absolvují žáci ve věku deset až patnáct let v 5. až 9. třídě. Dokladem o ukončení primárního vzdělání i nižšího středního vzdělání je vysvědčení s doložkou. Nižší střední vzdělání je možné absolvovat také úspěšným ukončením prvního ročníku pětileté střední školy, do které jsou přijímáni žáci z osmých tříd základní školy, úspěšným ukončením čtvrtého ročníku osmiletého studijního programu ve speciálních školách nebo také ukončením třetího ročníku praktické školy.

Střední vzdělání

Střední vzdělání se ve Slovenské republice rozděluje do více skupin. Nižší střední odborné vzdělání (nižší sekundární) získává student absolvováním závěrečné zkoušky a obdržáním výučního listu ve dvouletém vzdělávacím programu na střední odborné škole nebo odborném učilišti. Střední odborné vzdělání (sekundární) získává student úspěšným absolvováním třetího nebo čtvrtého ročníku střední odborné školy. Dokladem o ukončení středního odborného vzdělání je také výuční list. Úplné střední všeobecné vzdělání nebo úplné střední odborné vzdělání (vyšší sekundární) získává student složením maturitní zkoušky na čtyř až osmiletých gymnáziích nebo čtyř až pětiletých středních odborných školách. Ve výjimečných případech může být dokladem o úplném středním vzdělání výuční list.

Školský systém Slovenské republiky zná i postsekundární vzdělání, které je možné získat po absolvování dvou až tříleté vyšší odborné školy, složením absolventské zkoušky a udělením neakademického titulu DiS – diplomovaný specialista.

Vysokoškolské vzdělání

Nejvyšší vzdělání student získává absolvováním vysokoškolského studia. Stejně jako u nás, jsou na Slovensku vysoké školy státní, veřejné a soukromé. Podle druhu školy a získané akreditace je na nich možné absolvovat vysokoškolské vzdělání ve třech stupních.

Absolvováním prvního stupně, bakalářského studia, je studentovi udělen akademický titul Bakalář (Bakalár). První stupeň je možné absolvovat v tří nebo čtyřletém studijním programu.

Druhý (vyšší) stupeň vysokoškolského vzdělání je možné získat absolvováním magisterského nebo inženýrského studijního programu a úspěšnému studentovi bývají uděleny tituly magistr Mgr., inženýr Ing., doktor všeobecného MUDr., zubního MDDr. nebo veterinárního lékařství MVDr. Druhý stupeň vysokoškolského vzdělání je možné získat v průběhu navazujícího studia, které trvá jeden až tři roky.

Třetím stupněm je doktorský (doktorandský) studijní program, po jehož úspěšném absolvování je studentu udělen vědecký titul PhD. nebo ArtD. Doktorský studijní program trvá maximálně pět let.

Civilní ochrana obyvatelstva

Civilní ochranu obyvatelstva upravuje ve Slovenské republice zákon Slovenské národní rady č. 42/1994 Z. z., o civilní ochraně obyvatelstva.⁵⁹ Ten ji definuje jako systém úkolů a opatření, jež jsou zaměřené na ochranu chráněných zájmů. Těmito zájmy jsou život, zdraví a majetek. Civilní ochrana spočívá především v analýze možného ohrožení a v přijímání opatření na snižování rizik, v určení postupů a činností při odstraňování následků mimořádných událostí a jejím cílem je i vytváření podmínek pro přežití během mimořádné události. Mimořádnou událostí se rozumí období působení těchto rizik a působení následků mimořádné události. Konkrétně tento zákon definuje mimořádnou událost jako živelní pohromu, havárii nebo katastrofu.

Rozdílně od naší republiky je řešen systém varování obyvatelstva o nastalé mimořádné události. Všeobecné varování se provádí dvouminutovým kolísavým tónem sirén při ohrožení nebo při vzniku a při možnosti rozšíření následků události. Speciální signál je pro ohrožení vodou, a to šestiminutový stálý tón sirén. Konec ohrožení je ohlašován dvouminutovým stálým tónem a hlášením „konec ohrožení“.

Orgány civilní ochrany obyvatelstva

Ústředním orgánem státní správy pro civilní ochranu je Sekce krizového managementu a civilní ochrany Ministerstva vnitra Slovenské republiky. Zákon přesně stanovuje povinnosti a činnosti, které Ministerstvo vnitra prostřednictvím této Sekce vykonává. Například vypracovává koncepci organizace a rozvoje civilní ochrany, analýzu území republiky z hlediska možných mimořádných událostí, organizuje a řídí informační systém civilní

⁵⁹ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o civilnej ochrane obyvateľstva; in: Elektronická zbierka zákonov Slovenskej republiky. <<http://www.zbierka.sk/sk/predpisy/42-1994-z-z.p-2759.pdf>>.

ochrany, koordinuje přípravu na civilní ochranu a zabezpečuje rozvoj mezinárodní spolupráce na úseku civilní ochrany. Ministerstvo vnitra se podílí i na řízení a výkonu záchranných prací a evakuaci. Stejně jako v České republice je na Slovensku Správa státních hmotných rezerv. Přesné kompetence vymezuje zákon o civilní ochraně obyvatelstva obvodnímu úřadu v sídle kraje, samosprávnému kraji a obci.

Velmi důležitou úlohu má Integrovaný záchranný systém, jehož působnost, organizaci a úkoly upravuje zákon č. 129/2002 Z. z., o integrovaném záchranném systému.⁶⁰ Tento zákon definuje integrovaný záchranný systém jako koordinovaný postup jeho složek při zabezpečování jejich připravenosti a při vykonávání činností a opatření souvisejících s poskytováním pomoci v tísni. Složkami jsou, kromě Ministerstva vnitra Slovenské republiky a krajských úřadů, záchranné složky. Integrovaný záchranný systém Slovenské republiky se skládá ze základních záchranných složek a ostatních záchranných složek.

Základní záchrannou složkou je Hasičský a záchranný sbor a Městský hasičský a záchranný sbor hlavního města Slovenské republiky Bratislavy⁶¹. Další základní složkou je Záchranná zdravotní služba⁶², útvary Policejního sboru, letecký útvar Ministerstva vnitra⁶³, vojenské záchranné útvary civilní ochrany (transformované do záchranných brigád sboru)⁶⁴ a kontrolní chemické laboratoře civilní ochrany a baňská záchranná služba⁶⁵. Ostatními záchrannými složkami jsou Armáda Slovenské republiky⁶⁶, obecní (městské) hasičské sbory, podnikové hasičské útvary, podnikové hasičské sbory, pracoviště vykonávající státní dozor anebo činnosti podle zvláštních předpisů, horská služba a Spolek horských vůdců, jednotky civilní ochrany, obecní policie, útvary Železniční policie, Slovenský Červený kříž⁶⁷ a ostatní právnické a fyzické osoby, které se poskytováním pomoci při ochraně života, zdraví a majetku profesně zabývají.

Koncepce preventivně výchovné činnosti

V květnu 2008 přijala vláda Slovenské republiky Koncept organizace a rozvoje civilní ochrany do roku 2015. Jako hlavní úkol je vnímána potřeba uvést civilní ochranu Slovenska do souladu s politickou a koncepční orientací Evropské unie. Jedenáct základních vytyčených cílů této Koncepce zahrnuje implementaci nových poznatků a skutečností, které vyplynuly

⁶⁰ Organizace integrovaného záchranného systému Slovenské republiky je velmi podobná integrovanému záchrannému systému v České republice.

Zákon z 15. februára 2002, 129/2002 Z. z., o integrovanom záchrannom systéme
<http://www.hzs.sk/uploads/wysiwyg/legislative/zakon_129.pdf>.

⁶¹ Hasičský a záchranný sbor byl zřízen zákonem č. 315/2001 Z. z., o Hasičskom a záchrannom zbore, jako organizační složka Ministerstva vnitra Slovenské republiky. Tvoří jej prezidium, osm krajských ředitelství, padesát jedna okresních ředitelství, Hasičský a záchranný útvar hlavního města Slovenskej republiky Bratislavy, pět zařízení a pracoviště.

Hasičský a záchranný zbor; in: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky <<http://www.minv.sk/?hasicky-a-zachranny-zbor>>.

⁶² Operačné stredisko záchranné zdravotnej služby Slovenskej republiky. <<http://www.emergency-slovakia.sk/>>.

⁶³ Po rozdělení Československé federace zřídilo Ministerstvo vnitra Slovenské republiky vlastní letecký útvar, jehož skladba je velmi podobná letecké službě PČR. Jedinou výjimkou je provozování letecké záchranné služby, která je zabezpečována soukromými provozovateli.

Letecký útvar Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v Bratislave

<<http://www.vrtulniky.sk/organizacie/letecky-utvar-ministerstva-vnutra-sr-v-bratislave/>>.

⁶⁴ Záchranné brigády zboru. <<http://www.minv.sk/?historia-zbm>>.

⁶⁵ Hlavná baňská záchranná stanica. <<http://www.hbzs.sk/>>.

⁶⁶ Ozbrojené sily Slovenskej republiky. <<http://www.mil.sk/>>.

⁶⁷ Slovenský červený kríž. <<http://www.redcross.sk/>>.

z analýz rizik pro území celého státu, do činností orgánů státní správy a územní samosprávy. Především zvýšení účinnosti odborné přípravy a připravenosti orgánů pravidelnými cvičeními, vytvoření systému, který by umožnil účelné využití prostředků individuální ochrany, v rámci kolektivní ochrany zkvalitnit odborné vzdělávání, zlepšit komunikační i informační systémy, jejichž prostřednictvím se zabezpečuje systém varování, zajistit lepší vybavení jednotek civilní ochrany, rozvíjet spolupráci s členskými státy Evropské unie respektive Severoatlantické aliance, zejména se podílet na budování kapacit civilní ochrany pro zabezpečení rychlé reakce na teroristický útok. V oblasti Integrovaného záchranného systému je nutné vytvořit podmínky pro koordinovanou činnost jednotlivých složek a v neposlední řadě Koncepce klade důraz na rozvoj spolupráce s Ministerstvem obrany Slovenské republiky.

Celý systém civilní ochrany je směřován především k prevenci vzniku mimořádných událostí a k připravenosti obyvatel na sebeochranu. Přípravu na civilní ochranu vykonávají obvodní úřady, právnické osoby, fyzické podnikající osoby, samosprávné kraje, obce a sdružení humanitního zaměření.

Civilní ochrana ve školách

Na základě dotazu jakým způsobem je ve Slovenské republice zajišťována výchova a vzdělávání v oblasti připravenosti obyvatelstva na mimořádné události, který byl směřován Ministerstvu vnitra Slovenské republiky, se podařilo získat oficiální postoj v následujícím znění: Zákon Národní rady Slovenské republiky č. 42/1994 Z. z., o civilní ochraně obyvatelstva⁶⁸, stanovuje pro ministerstva, v jejichž působnosti je řízení výkonu státní správy na úseku školství, zabezpečit, aby obsah výchovy a vzdělávání na všech druhích a typech škol v přiměřeném rozsahu zahrnoval i otázky civilní ochrany. Ministerstvo školství Slovenské republiky tuto povinnost dosud realizovalo na základních a středních školách prostřednictvím učiva Ochrana člověka a přírody a ve školním roce 2008/2009 i prostřednictvím učiva Ochrana života a zdraví.⁶⁹

Pro zkvalitnění, případně pro zavedení nových forem vyučování daného učiva vznikla při Státním pedagogickém ústavu v Bratislavě pracovní skupina složená ze zaměstnanců Úřadu vlády, ministerstev, některých ústředních orgánů státní správy a neziskových organizací, kteří mají danou problematiku v náplni své činnosti.⁷⁰

Sekce Krizového managementu a civilní ochrany Ministerstva vnitra Slovenské republiky prostřednictvím Vzdělávacího a technického ústavu Slovenská Ľupča přišla s okamžitou pomocí pro školy a jejich učitele. Do plánu příprav na rok 2010 byly zařazeny kurzy pro učitele. Civilní ochrana pro primární vzdělávání obsahuje kurz Ochrana života a zdraví – řešení mimořádných událostí. Civilní ochrana pro sekundární vzdělávání obsahuje kurz Ochrana života a zdraví – řešení mimořádných událostí. Zároveň sekce Krizového managementu a civilní ochrany poskytla pomoc školám vydáním mimořádného čísla revue

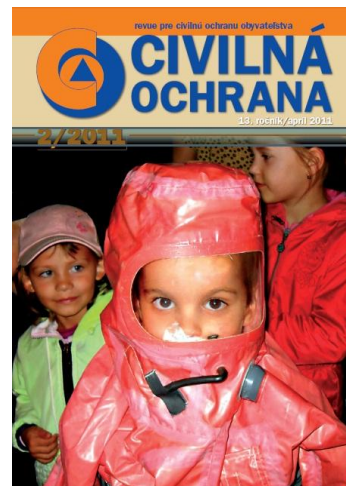
⁶⁸ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky z 27. januára 1994, 42/1994 Z. z., o civilnej ochrane obyvateľstva
<<http://www.minv.sk/?oblast-civilnej-ochrany&subor=140225>>.

⁶⁹ Například viz Učebné osnovy Ochrana člověka a přírody. Ministerstvo školstva Slovenskej republiky.
<<http://www.ksuza.sk/doc/metodika/bozp/11.doc>>.

⁷⁰ Státny pedagogický ústav. <<http://www.statpedu.sk/sk/sections/view/o-nas/o-spu>>.

Civilní ochrana pro základní školy, zaměřené právě na učivo Ochrana života a zdraví, doplněné o multimediální DVD.⁷¹ Nabízené kurzy a mimořádné vydání revue mají za cíl zdokonalit připravenost učitelů základních škol na vyučování části Řešení mimořádných událostí – civilní ochrana v učivu Ochrana života a zdraví ve smyslu platné právní úpravy a učebních osnov.

Povinné učivo Ochrana života a zdraví se na základních školách realizuje prostřednictvím vyučovacích předmětů státního vzdělávacího programu a obsahem samostatných organizačních forem vyučování – didaktických her a účelových cvičení.

Aplikuje se v nich učivo, které bylo v minulosti součástí Ochrany člověka a přírody. Z jeho obsahu byla vyloučená ochrana přírody a dopravní výchova do jiných vzdělávacích oblastí státního vzdělávacího programu. Ochrana člověka a jeho zdraví integruje postoje, vědomosti a dovednosti zaměřené na ochranu života a zdraví v mimořádných situacích také při pobytu a pohybu v přírodě, které vznikají vlivem nepředvídaných skutečností ohrožujících člověka a jeho okolí.

Povinné učivo, které není samostatným předmětem, je součástí výchovy a vzdělávání žáků základních škol. Poskytuje žákům potřebné teoretické vědomosti, praktické poznatky a formuje jejich vztah k problematice ochrany svého zdraví a života a také zdraví a životů jiných lidí.

Probrané učivo zahrnuje individuální, mezilidské aspekty a pokrývá formy jednání, které jednotlivec využívá při efektivní a konstruktivní účasti na společenském životě v případech řešení konfliktů.

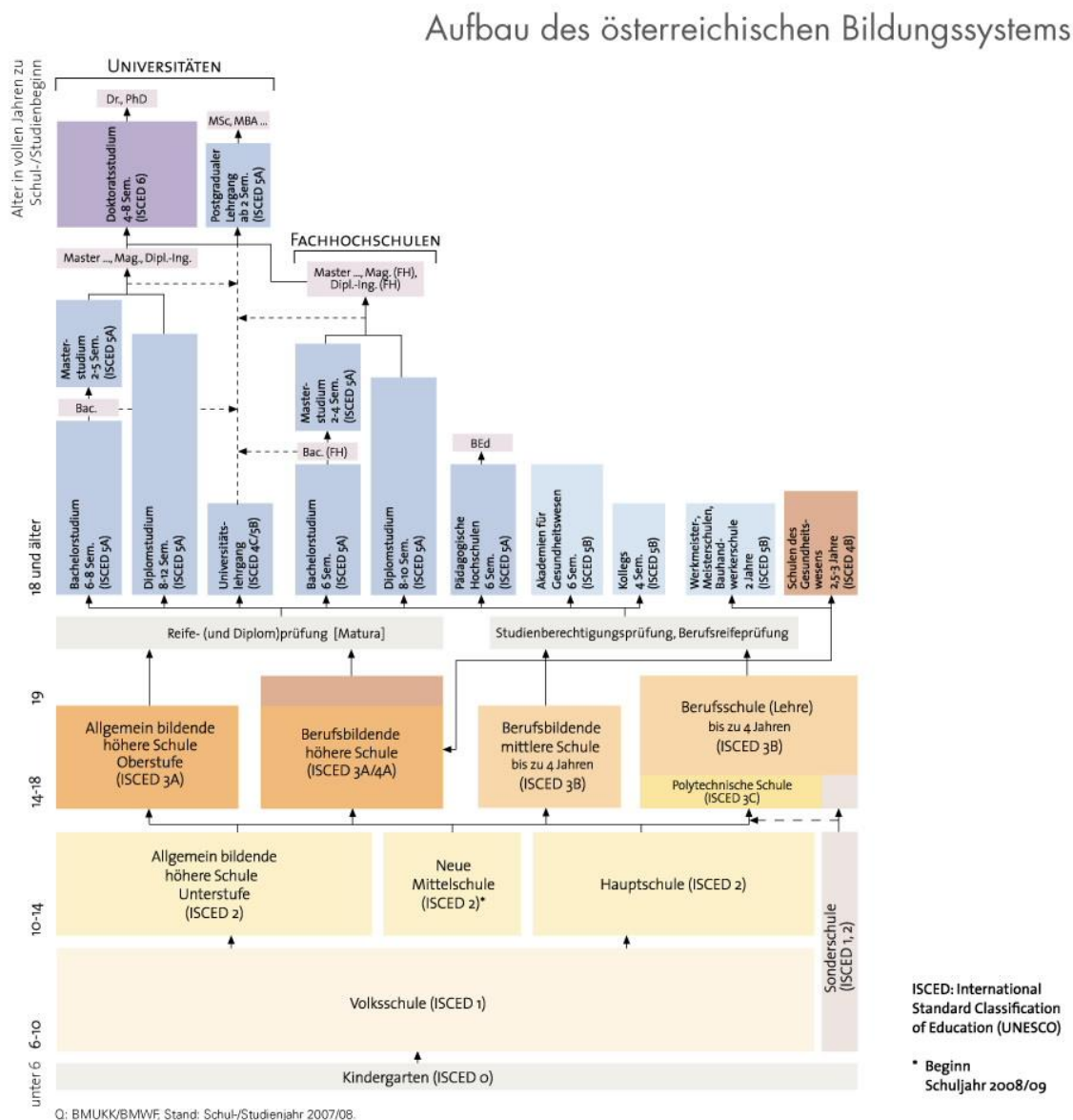
Kromě výuky na školách se vytvářejí v některých okresech Slovenské republiky v Centrech volného času mládeže kroužky mladých záchranářů. Cílem projektu je zvýšit vědomostní úroveň a praktickou zručnost víceoborového učiva Ochrana života a zdraví a hlavně jeho části mimořádné události – civilní ochrana, které se zavedlo do učebních osnov transformací branné výchovy. Potřeba tohoto kroužku vyplývá z nutnosti připravit děti a mládež na ochranu zdraví, společnosti, přírody a na výchovu k bezpečnému chování se při práci a při mimopracovních činnostech.

Také soutěže mladých záchranářů patří mezi aktivity, které učí žáky základních škol a osmiletých gymnázií, jak se zachovat v čase než přijedou záchranné složky integrovaného záchranného systému přivolané přes telefonní linku tísňového volání. Dále připravují žáky na možná rizika vyplývající z působení následků živelných pohrom, havárií, katastrof nebo teroristických útoků.⁷²

⁷¹ Revue civilnej ochrany; in: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky.
<<http://www.minv.sk/?revue-civilnej-ochrany&subor=19796>>.

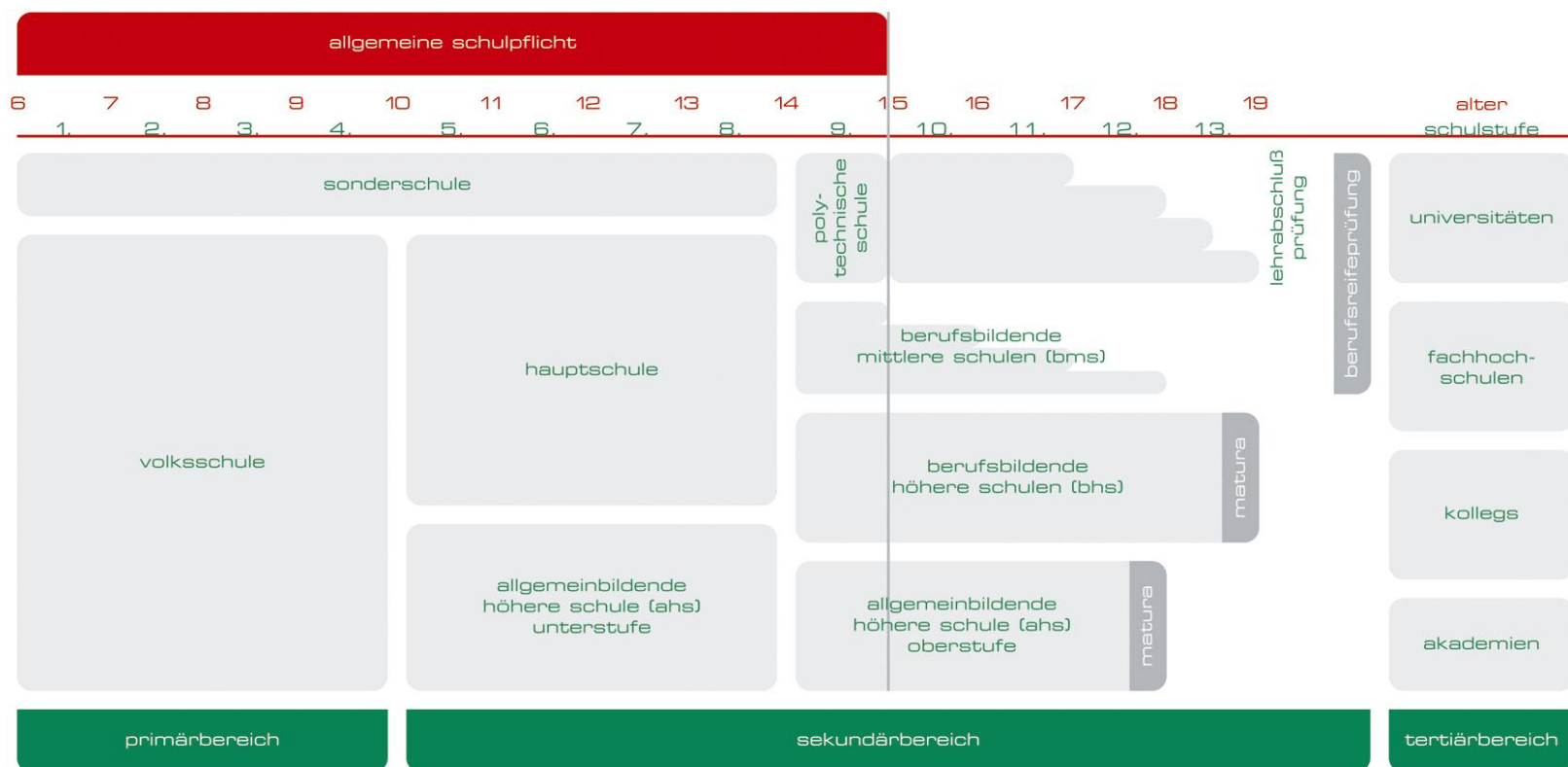
⁷² Ing. Marián Jediný, oficiální stanovisko Ministerstva vnitra Slovenské republiky.

Příloha: Schéma vzdělávacího systému v Rakousku (jedna z možných vizualizací).⁷³

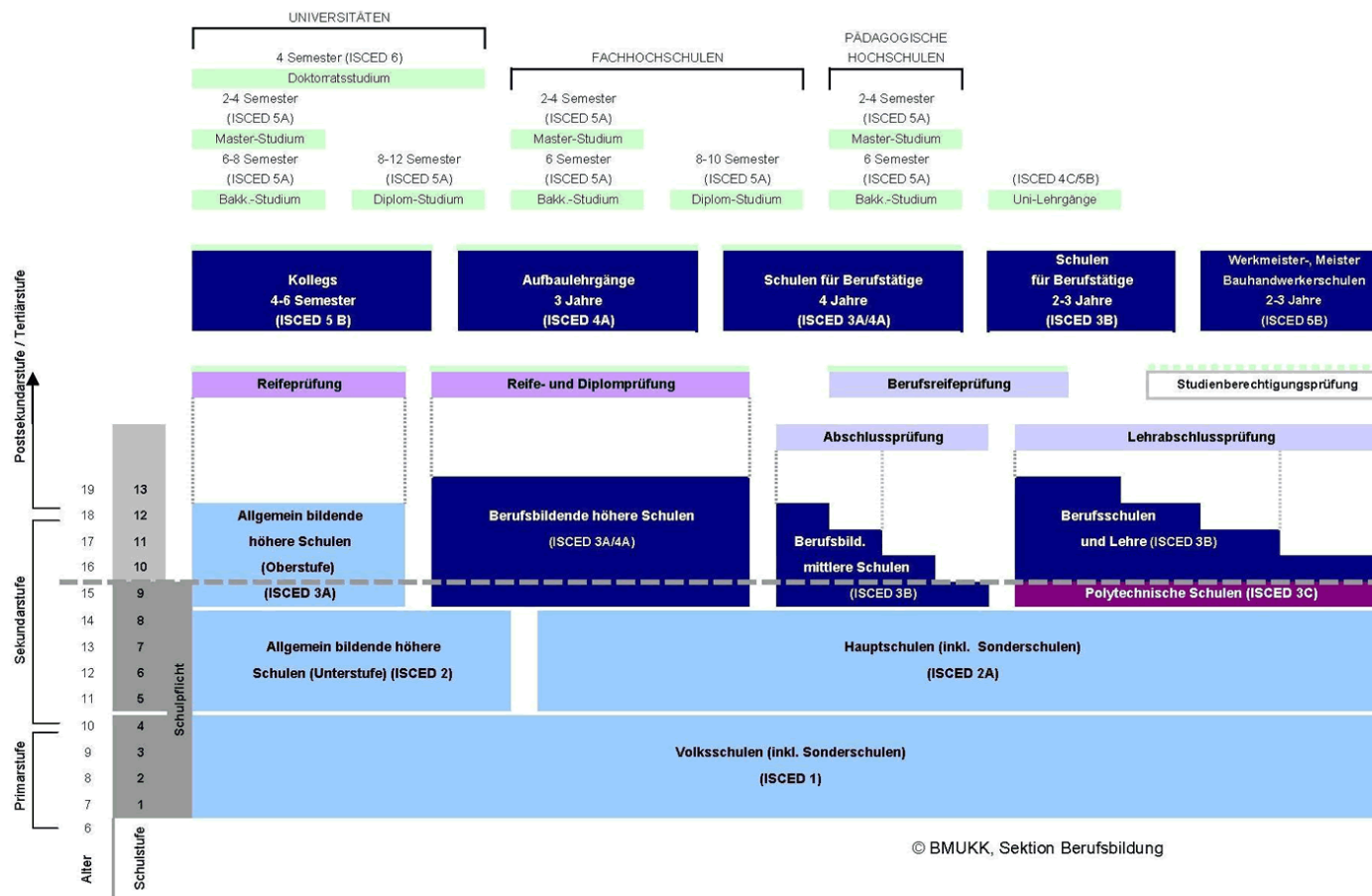
⁷³ Formales Bildungswesen. Formale Struktur des österreichischen Bildungswesens; in: Statistik Austria, 26. IV. 2010. <http://www.statistik.at/web_de/statistiken/bildung_und_kultur/formales_bildungswesen/index.html>. Das österreichische Bildungssystem; in: Österreichische Austauschdienst-Gesellschaft. <<http://www.oead.at/bildungssystem>>.

Příloha: Schéma vzdělávacího systému v Rakousku (další z možných vizualizací).⁷⁴

⁷⁴ Bildung, Forschung & Entwicklung: Das Österreichische Bildungssystem; in: Area M Styria. <<http://www.aremstyria.com/ansiedeln/erfolgskriterien/bildung-forschung-entwicklung>>. Bildungswesen in Österreich; in: Bundesministeriums für Unterricht, Kunst und Kultur, 26. IV. 2010. <<http://www.bmukk.gv.at/schulen/bw/index.xml>>.

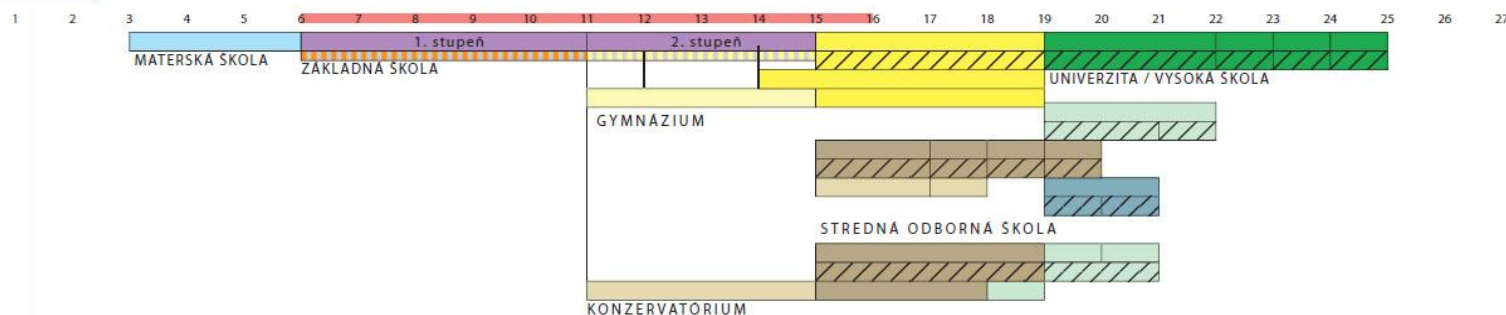
Příloha: Schéma vzdělávacího systému v Rakousku (třetí z možných vizualizací).⁷⁵

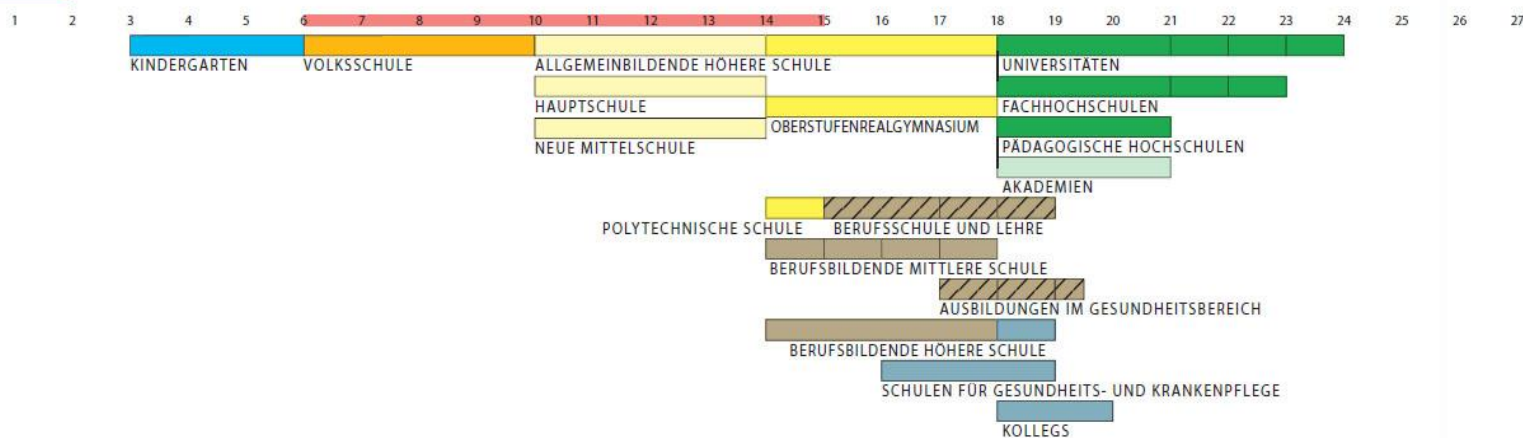
⁷⁵ Österreich Bildungssystem auf einen Blick; in: Der Standard, 7. IX. 2010. <http://www.bwpat.de/atspezial/babel/1_1.gif>.

Příloha: ISCED: Vzdělávací systémy v Evropské unii.⁷⁶

Slovakia

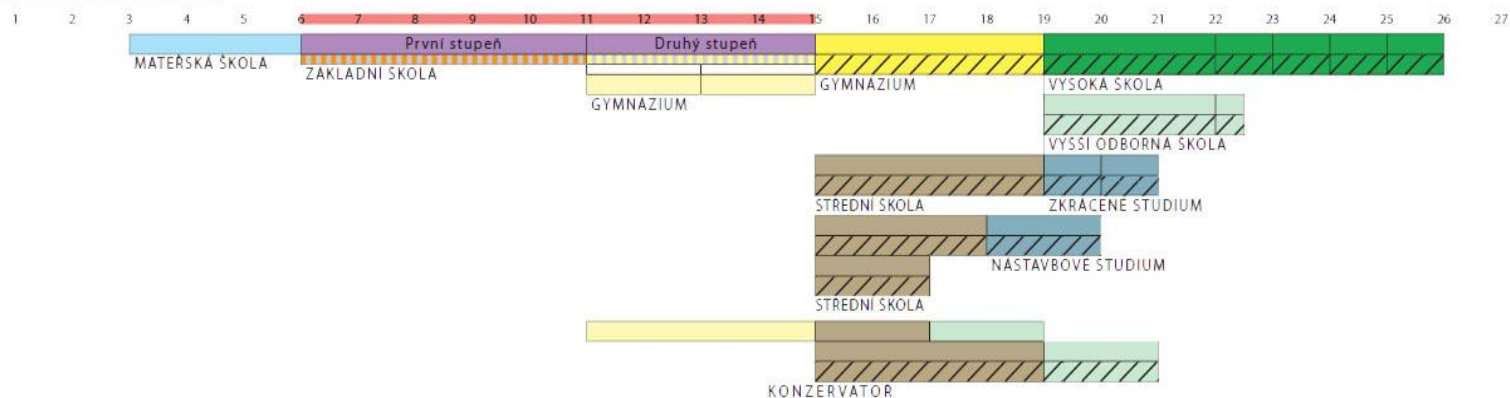
Austria

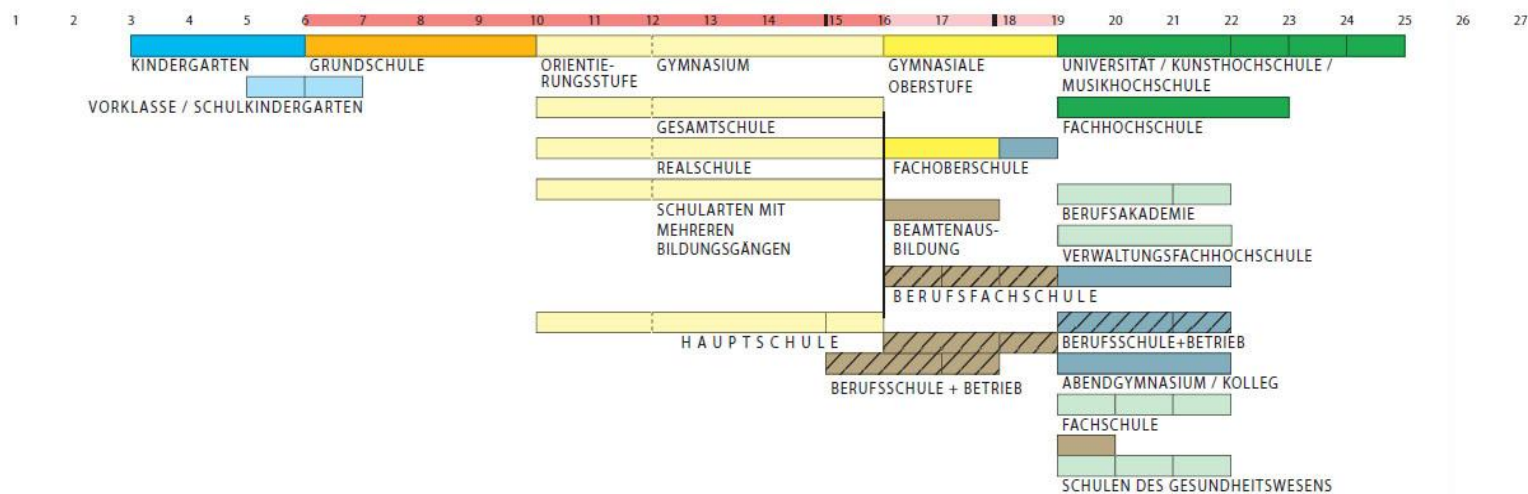
⁷⁶ Bildungssystem. Bundesagentur für Arbeit.

<http://www.ba-auslandsvermittlung.de/lang_de/nn_2784/DE/LaenderEU/Oesterreich/Bildungssystem/bildungssystem-knoten.html__nnn=true>.

Czech Republic

Germany

Hungary

Poland

